

Någonting händer faktiskt... ... i den takt som är möjlig

I dessa Fridays for future-tider är en vanlig åsikt att ingenting görs för att förbättra klimatsituationen och att de äldre generationerna måste ta sitt ansvar för vad de ställt till med. Och visst ligger det mycket i det, men situationen kanske inte är fullt så statisk som den gärna framställs. Dock måste vi komma ihåg att de förhandlingsprocesser som driver förändring i världen för det mesta bygger på fler grunder än vetenskapliga fakta.

Text: YLVA NORDIN

Johan Kuylenstierna **inspirationstalade** vid ett akademimöte i augusti och delgav erfarenheter och reflektioner från sina år i FN och dess förhandlingsprocesser. En av de saker han reagerar på är tesen "det görs ingenting". Det stora antal FN-konventioner på miljöområdet som tagits fram under årens lopp tyder på att det har hänt rätt mycket, även om det går långsamt.

– Vi måste sätta in saker i ett historiskt förlopp, menar han. Äldre generationer skapade inte det fossildrivna samhället för att vara elaka mot framtida generationer utan för att höja levnadsstandarden och få bort fattigdom och svält. Man har försökt att åstadkomma någonting positivt utifrån det perspektiv som rätt i ett historiskt sammanhang, så nej, jag skuldbelägger inte tidigare generationer.

Johan Kuylenstierna intresserar sig mycket för internationell samverkan och hur vetenskap blir beslut, bl a inom FN-systemet.

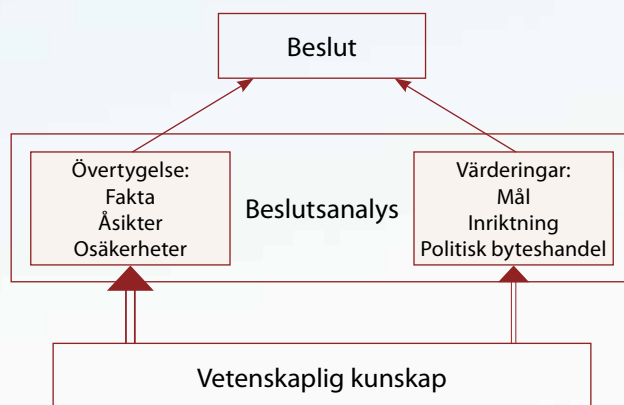
– Å ena sidan har vi vetenskapen – forskare presenterar fakta, kunskapsläget och rekommendationer om hur man bör göra. Sedan kommer politikens beslutsprocesser som ser helt annorlunda ut. Då hjälper det inte att skrika högre och komma med ännu mer fakta. Oftast handlar det om att förstå andra perspek-

tiv och dimensioner. Och värderingssidan, kultur, ideologi o s v, är ännu mer besvärlig – det är ändå människor som står i centrum. Det är obekvämt att tvingas inse att vi också måste förhålla oss till saker som är så mycket luddigare än fakta. Det är svårigheten med "Science to policy".

Utifrån det perspektivet så är Agenda 2030 ett fantastiskt dokument, anser Johan, med tanke på vad nationerna åtagit sig att göra, de olika globala hållbarhetsmålen. Han ser dock en fara i att "mappa in sig" i de olika delarna, Agenda 2030 bör ses som en helhet. Den är resultatet av en mycket lång process och ett speciellt förhandlingssystem, som innefattar att sätta mål, att skapa konventioner, att hitta sätt att samverka – vilket i sin tur handlar om att lyssna på de man vill få med sig i sammanhanget, ta reda på deras mål och hur de skiljer sig från våra egna, och att försöka komma överens.

– Om man vill förstå internationell samverkan är det intressant att läsa principerna från konferensen i Rio 1992, säger Johan. Där finns två portalparagrafer som är grunden i de internationella förhandlingarna och om vi inte förstår dem så är det svårt att förstå politiken, hur man fattar beslut. Den första svider lite för många som jobbar från det naturvetenskapliga perspektivet med exempelvis klimatfrå-

Koppling av beslut till vetenskaplig kunskap via övertygelse- och värderingsmodeller

Källa: Detlof von Winterfeldt PNAS 2013; 110:14055–14061.

Principles

Principle 1

Human beings are at the center of concerns for sustainable development. They are entitled to a healthy and productive life in harmony with nature.
(The role of humans)

Principle 2

States have, in accordance with the Charter of the United Nations and the principles of international law, the sovereign right to exploit their own resources pursuant to their own environmental and developmental policies, and the responsibility to ensure that activities within their jurisdiction or control do not cause damage to the environment of other States or of areas beyond the limits of national jurisdiction.

(State sovereignty)

För att förstå politiken bakom besluten inom FN måste man ha principerna som utarbetades vid Rio-konferensen 1992 klara för sig, säger Johan Kuylenstierna. Foto: Ylva Nordin.

gan: *Human beings are at the centre of concerns for sustainable development.* Den andra, lika viktig: *States have /.../ the sovereign right to exploit their own resources /.../.*

– Man måste också komma ihåg även om vi tycker att våra näringar och de resurser vi jobbar med, som vatten, mark o s v, är så centrala delar i de olika konventionerna, så är det svårt att få in dem i förhandlingsprocesserna. Det har att göra med den politiska känsligheten kring dessa frågor.

Denna känslighet tog sig till exempel uttryck i FN:s Millenniemål år 2000. Utrota extrem fattigdom, tillhandhålla grundläggande utbildning överallt, åstadkomma jämställdhet (något känsligt, men ändå), sänka barnadödligheten, förbättra mödrars hälsa, bekämpa svåra sjukdomar... de målen är ”oproblematiske”. Medan politiskt känsliga målområden som vatten (en alltid tickande bomb), sanitet och så vidare lades in under en rätt luddig hållbarhetsformulering: Att säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling.

– Sedan kom Köpenhamnskonferensen 2009 som var en nödvändig katastrof i förhandlingssammanhang, fortsätter Johan. Många menade att det var det mest misslyckade toppmötet; jag menar att ur ett FN-perspektiv var det framgångsrikt. När man talar samverkan måste man nog misslyckas för att kunna starta om och tänka nytt. I Köpenhamn blev det uppenbart att det uppbyggda multilaterala förhandlingssystemet inte var anpassat till hur världen såg ut, positionerna var låsta. Det är för tidigt att säga om man lyckats ta sig ur lösningen, men det har ändå varit

en revolutionerande utveckling sedan dess, för på sex år fick vi ett nytt avtal på plats. Parisavtalet har visserligen fått mycket kritik men jag anser att det är genialiskt utifrån de förutsättningar man har inom FN.

Och om vi blickar framåt? Det är ju inte så att det inte finns problem att ta tag i. Johan Kuylenstierna är lite orolig för att den positiva omställningskraft som han såg 2015 är på väg att minska. Att ökande utsläpp, ökande kamp om resurser, minskande areal jordbruksmark per capita i världen med mera blir ett mörkt moln över våra huvuden. Samtidigt är han övertygad om att de gröna näringarna är en del av lösningen på problemen.

– Det är så enkelt som att om vi inte lyckas, om de gröna näringarna inte är en del av lösningen, då går mänskligheten under. Vi kan klara oss utan olja, men vi kan inte klara oss utan mat – det gröna. Jag tror att Agenda 2030 kan inspirera och stimulera till väldigt mycket diskussion. För att nå hållbarhetsmålen krävs samstämmighet på flera plan: mellan politikområden (inte bara jordbruks- och skogspolitiken), globalt lika väl som lokalt, över nationsgränser och även i fråga om genomförandet av de åtgärder som beslutas.

– Och så min egen portalparagraf: vi måste ha fokus på möjligheter, ha ett lösningsperspektiv istället för ett problemperspektiv. Vi måste börja med att verkligen förstå den part vi arbetar med och vilka lösningar vi kan hitta gemensamt – inte utgå ifrån konflikterna. Har vi gemensam syn på endast en enda fråga, börja bygga från den!

Johan Kuylenstierna inspirationstalade om bland annat Agenda 2030 inför akademiens ledamöter i augusti. Foto: Ylva Nordin.